

A RÖVID LEJÁRATÚ EXPORTHITEL- BIZTOSÍTÁSOKRA VONATKOZÓ ÚJ UNIÓS SZABÁLYOZÁS FEJLŐDÉSE ÉS A HATÁLYOS ELŐÍRÁSOK

STAVICZKY PÉTER*

1. Bevezetés

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés állami támogatások nyújtásának tilalmát kimondó 107. cikk (1) bekezdése a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét az állami támogatás egyik definíciós elemeként kezeli. E meghatározás figyelembevételével könnyen megállapítható, hogy az állami részvétellel működő exporthitelek és exporthitel-biztosítások nyújtása könnyen állami támogatásnak minősülhetnek, aminek eljárási és anyagi jogi következményei is vannak. A WTO előírásaihoz hasonlóan és nagyrészt a WTO előírásai miatt az uniós jog is tiltja az exporttámogatások nyújtását.¹

* Magyarország Európai Unió melletti Állandó Képviseletének állami támogatásokért felelős szakdiplomatája. Jelen cikkben írtak nem tekinthetők az Állandó Képviselet álláspontjának, a szerző saját véleményét tükrözik.

¹ Szinte az összes állami támogatási tárgyú másodlagos uniós szabály tartalmazza, hogy az adott támogatás nem alkalmazható export finanszírozására. A Szerződés 87. és 88. cikkének a de minimis támogatásokra való alkalmazásáról szóló 1998/2006/EK rendelet (HL L 379., 2006.12.28. 5. o.) – nem taxatív – módon meg is határozza, hogy mi minősül exporttámogatásnak. A rendelet (6) preambulumbekezdése és az 1. cikk d) pontja alapján „E rendelet nem alkalmazható a csekély összegű (de minimis) exporttámogatásokra (...). Különösen nem alkalmazható más országokban lévő értékesítési hálózat kialakításához és működtetéséhez nyújtott támogatás finanszírozására. A kereskedelmi vásárokon való részvétel, illetve egy új, vagy már meglévő terméknek egy új piacra történő bevezetéséhez szükséges tanulmányok vagy tanácsadói szolgáltatások költségeire adott támo-

Az Unión belüli exporttámogatások tekintetében az Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) több alkalommal hozott negatív döntést.² A döntések azon a megközelítésen alapultak, hogy a közösségen belüli export támogatása összeegyeztethetetlen a közös piac működésével, így – függetlenül intenzitásától, formájától, jogalapjától, illetve egyéb céljától – nem mentesíthető a tilalom alól.³

A tagállami exportösztönző célú intézkedések egy csoportja az exporthitel vagy exporthitel-biztosítás nyújtása, amellyel a más országokban működő, és ezáltal az exportőr vagy és finanszírozó pénzintézete számára nagyobb kockázatot jelentő vevők közötti teljesítés finanszírozására vagy a finanszírozás biztosítására kerül sor. Ezek a pénzügyi szolgáltatások azt célozzák, hogy az exportőr vagy finanszírozáshoz jusson, ahol a piac exportügyletekhez nem biztosít forrás, vagy annak nemteljesítési kockázatát csökkentse.

A joggyakorlat alapján nem csak az EU-n belüli export, hanem az EU határain kívülre irányuló export támogatása is érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet és torzíthatja a versenyt, hiszen megnehezítheti más tagállamokban működő vállalkozások harmadik országok felé irányuló tevékenységét.⁴ Versenytorzító hatása miatt az Európai Közösségek Bírósága tiltott támogatásnak minősítette az exportálandó hazai termékekhez kapcsolódó kedvezményes értékcsökkenési leírást,

---

gátások általában nem jelentenek exporttámogatást”.

² Pl. C 8/2004. számú ügy (Olaszország) HL L 94., 2006.4.1. 42. o.; C4/2003. számú ügy (Olaszország) HL L 63., 2006.3.4. 11. o.;

³ 7. Versenypolitikai jelentés (1997) 166. pont; 11. Versenypolitikai jelentés (1981) 552. pont.

⁴ Lásd a Bíróságnak a Belgium kontra Bizottság, C-142/87. sz. ügyben hozott ítéletét, [EBHT 1990. I-959. o.] Lásd még az Assurances du Crédit kontra OND és Belgium, C-44/93 sz. ügyet [EBHT 1994. I-3829. o.] 30. pontját, az Assurances de Crédit és Cobac kontra Tanács és Bizottság, C-63/89. sz. ügyet [EBHT 1991. I-1799. o.] ítéletet, valamint a C 142/87. számú Belgium kontra Bizottság (Tubemeuse) ügyben hozott ítélet [EBHT 1990., I-959. o.]. Ugyanakkor kiemelendő, hogy azon vállalkozások támogatása tekintetében, amelyek kizárólag az EU-n kívülre termelnek, a kereskedelem érintettsége nem kizárt, azonban a Bizottságot terhelő bizonyítási kötelezettség alaposabb elemzést tesz kötelezővé. Lásd: a C-494/06 P. sz. Bizottság kontra Olaszország, WAM SpA ügyben hozott ítélet 61–62. pontjait [EBHT 2009., I-3639. o.].

függetlenül attól, hogy minden hazai (exportált) termék alapján igénybe lehetett venni.⁵

A Bizottság 2012 decemberében új közleményt fogadott el az állami háttér mellett nyújtott rövid lejáratú exporthitel-biztosításokra (továbbiakban: új közlemény).⁶ A közlemény célja, hogy a rövid lejáratú exporthitel-biztosítás piaci szegmensében az állami fedezettel nyújtott biztosítások következtében sem az állami és piaci biztosítók, sem az egyes exportőrök között ne torzuljon a verseny, illetve az egyes tagállamokban működő exportőrök (közel) egyenlő feltételek mellett jussanak hitelbiztosításhoz. A közlemény emellett meghatározza azokat a kockázatokat, amelyek esetében piaci hiányosságról, kudarcról beszélhetünk, valamint azokat a feltételeket, amelyek betartásával az állami vagy állami háttérrel működő intézmények ezekre biztosítást nyújthatnak, anélkül, hogy az exportőröket jogtalan előnyben részesítsék.

Ez a cikk bemutatja a területre vonatkozó korábbi szabályozás fejlődését, az új közlemény elfogadásának folyamatát, hatályos rendelkezéseit, a korábbi szabályozáshoz képest elfogadott változásokat, valamint röviden ismerteti alkalmazásának első tapasztalatait.

2. Az állami exporthitelezés nemzetközi és uniós szabályozási háttere

Az exporttámogatások mindig is kényes és érzékeny területe volt az állami támogatások jogának. Tekintettel a WTO előírásaira⁷ az uniós

⁵ 6 és 11/69. számú, *Bizottság kontra Franciaország* ítélet [EBHT 1963., 523. o.] 20–21. pontok.

⁶ A Bizottság közleménye a tagállamokhoz az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a rövid lejáratú exporthitel-biztosításokra történő alkalmazásáról (HL C 392., 2012.12.19. 1. o.).

⁷ A Támogatásokról és Kiegyenlítő Intézkedésekről szóló Megállapodás. Magyarországon kihirdette az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakeshi Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről szóló 1998. évi IX. törvény. Az Egyezmény 3. cikke (a Mezőgazdasági Megállapodásban foglaltak kivételével) tiltja az exporttámogatásokat. Az I. Melléklete pedig felsorolja az exporttámogatások illusztratív listáját és j) valamint k) pontja foglalkozik az exportfinanszírozási programokkal.

szabályok is tiltják az exporttámogatások nyújtását. Nemzetközi szinten az OECD Hivatalosan Támogatott exporthitelezésekre vonatkozó Megállapodása (továbbiakban: Megállapodás) tartalmazza a közép- és hosszú lejáratú, kétéves, vagy annál hosszabb futamidejű állami exporthitelezésre vonatkozó előírásokat.⁸ Figyelemmel a Megállapodás 19. és 23–24. cikkeire, ha az állami háttérrel működő exporthitel-ügynökségek (Export Credit Agencies, ECA-k) az ott szereplő kamatlábon,

j) Valamely kormány (vagy az általa irányított külön intézmény) exporthitel-garanciát vagy biztosítási programokat, az exportált termékek növekvő költségei ellen biztosító, illetve garanciális programokat vagy árfolyam-biztosító programokat nyújt olyan biztosítási díj ellenében, amely hosszú távon nem fedezi ezen programok működési költségeit és veszteségeit.

k) Valamely kormány (vagy az általa irányított és/vagy a felhatalmazásával működő külön intézmény) exporthitelt nyújt olyan kamatláb mellett, amely jóval alacsonyabb, mint amelyet valójában fizetni kell a bevont alapokért (vagy fizetni kellene, ha a nemzetközi tőkepiacon vettek volna fel ugyanolyan lejáratú, feltételekkel és pénznemben és ugyanabban a valutában kölcsönt, mint az exporthitel); illetve részben vagy teljesen megtéríti az exportőröknek vagy pénzügyintézeteknek a hitelfelvétel során felmerülő költségeit, amennyiben ezeket arra használják, hogy számottevő előnyhöz jussanak az exporthitel-feltételek terén. Ha azonban valamely Tag félként vesz részt valamely nemzetközi, hivatalos exporthittel kapcsolatos kötelezettségvállalásban, amelyben 1979. január 1-jétől fogva a jelen Megállapodás legalább 12 eredeti Tagja félként vesz részt (és amely lehet ezen eredeti Tagok által elfogadott jogfolytonos kötelezettségvállalás is), vagy ha a Tag a vonatkozó kötelezettségvállalás kamatlábáról szóló rendelkezéseit alkalmazza, akkor az ezen rendelkezéseknek megfelelő exporthitel-gyakorlat nem tekintendő a jelen Megállapodás által tiltott exporttámogatásnak.

⁸ A Megállapodás az előző lábjegyzetben hivatkozott *k)* ponton alapul, amely szerint: „Valamely kormány (vagy az általa irányított és/vagy a felhatalmazásával működő külön intézmény) exporthitelt nyújt olyan kamatláb mellett, amely jóval alacsonyabb, mint amelyet valójában fizetni kell a bevont alapokért (vagy fizetni kellene, ha a nemzetközi tőkepiacon vettek volna fel ugyanolyan lejáratú, feltételekkel és pénznemben és ugyanabban a valutában kölcsönt, mint az exporthitel); illetve részben vagy teljesen megtéríti az exportőröknek vagy pénzügyintézeteknek a hitelfelvétel során felmerülő költségeit, amennyiben ezeket arra használják, hogy számottevő előnyhöz jussanak az exporthitel-feltételek terén. Ha azonban valamely Tag félként vesz részt valamely nemzetközi, hivatalos exporthittel kapcsolatos kötelezettségvállalásban, amelyben 1979. január 1-jétől fogva a jelen Megállapodás legalább 12 eredeti Tagja félként vesz részt (és amely lehet ezen eredeti Tagok által elfogadott jogfolytonos kötelezettségvállalás is), vagy ha a Tag a vonatkozó kötelezettségvállalás kamatlábáról szóló rendelkezéseit alkalmazza, akkor az ezen rendelkezéseknek megfelelő

költség- és kockázatarányosan, illetve piaci árazás mellett nyújtanak finanszírozást, tevékenységük nem minősül a WTO értelmében támogatásnak. Az Európai Unió (nagyreszt a Magyar Elnökség munkájának köszönhetően) a Megállapodást az uniós jogba emelte,⁹ így annak betartása azon részes felek számára, akik egyben az Európai Unió tagállamai, formál jogilag is kötelező, kikényszeríthető. Megsértése esetén az adott tagállam ellen akár az EUMSZ 259. cikke szerinti kötelezettségszegési eljárás is indítható. Továbbá, mivel a Megállapodás 'átültetés' rendeleti úton került sor, az közvetlenül alkalmazandó és akár nemzeti bíróságok előtt is hivatkozható.

Mivel a Megállapodás csak a közép- és hosszú lejáratú (két évnél hosszabb) ügyletekre, kockázatokra terjednek ki, az Európai Bizottság úgy döntött, hogy állami támogatási szempontú szabályozását a rövid lejáratú, két éven belüli kockázatok finanszírozására, azon belül is az exporthitel-biztosításra korlátozza. A két éven túli ügyletek tekintetében – figyelemmel arra, hogy ezt a területet a Megállapodás szabályozza – a Bizottság különösebb panasz vagy indok nélkül nem avatkozik be a tagállamok gyakorlatába, nem követeli meg az állami támogatási tervezetekre vonatkozó kötelező előzetes bejelentési eljárás felfolytatását. A Bizottság panasz hiányában feltételezi, hogy a Megállapodás betartása egyben piaci szintű díjazást is jelent, vagyis az ECA nem nyújt állami támogatást.¹⁰

---

exporthitel-gyakorlat nem tekintendő a jelen Megállapodás által tiltott exporttámogatásnak.” A megállapodás szövege elérhető: <http://www.oecd.org/tad/xcred/theexportcreditsarrangementtext.htm>

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 1233/2011/EU rendelete (2011. november 16.) a hivatalosan támogatott exporthitelek terén bizonyos iránymutatások alkalmazásáról, valamint a 2001/76/EK és a 2001/77/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről. HL L 326., 2011.12.08. 45. o.

¹⁰ Az Bizottság gyakorlatában eddig egyetlen alkalommal került sor hosszú lejáratú állami exportfinanszírozási ügylet állami támogatási szempontú vizsgálatára. A Bizottság a Greenpeace panaszára vizsgálta meg egy finn atomerőmű felépítéséhez nyújtani kívánt exporthitel-biztosítást, majd hivatalos vizsgálati eljárást követően arra a következtetésre jutott, hogy az állami finanszírozás következtében a hitelfeltevő nem részesült a piacon meg nem szerezhető előnyben, piaci díjat fizetett. Lásd a Bizottság 2008/281/EK határozatát (2007. szeptember 25.) a Franciaország által a Teollisuuden Voima Oy számára az AREVA NP (a korábbi Framatome ANP) által építendő atomerőmű projektje keretében végrehajtott C 45/06 (ex NN 62/A/06) számú intézkedésről (HL L 89., 2008.4.1. 15. o.).

3. A rövid lejáratú exporthitel-biztosításra vonatkozó korábbi uniós szabályozás és fejlődése

3.1. Az 1998. évi közlemény főbb rendelkezései

A Bizottság először 1998-ban szabályozta ezt a területet, és határozta meg, hogy a tagállamoknak milyen feltételeket kell teljesíteniük, hogy tevékenységük gyakorlása során se az állami háttérrel működő biztosítók, se az exportőrök ne részesülhessenek potenciális állami támogatásban.¹¹ Az 1998. évi közlemény továbbá definiálta az ún. piacképes kockázatok körét, ahol elméletileg nem kizárt a verseny a piaci és az állami háttérrel működő exporthitel-biztosítók között. A közlemény előírta, hogy az állami biztosítók egyrészt könyvvitelileg válasszák el a piacképes és a nem piacképes tevékenységüket, másrészt ne vegyenek igénybe állami „előnyöket” a piacképes tevékenységükhöz. A közlemény az alábbi intézkedéseket tekinti előnynek (nem taxatív felsorolás):

- A hitelfelvételhez vagy veszteségre adott de jure vagy de facto állami kezességvállalás (pl. csődeljárás alóli mentesítés).
- A megfelelő tartalékok fenntartására vonatkozó kötelezettségekben megmutatkozó minden, a magánbiztosítókhoz viszonyított különbség, engedmény.¹² Ez azt jelenti, hogy a rövid lejáratú kereskedelmi kockázatok biztosításához az állami vagy államilag támogatott exporthitel-biztosítóknak rendelkezniük kell meghatározott összegű saját tőkével (szavatoló tőkével, beleértve a garanciaalapokat) és biztosítástechnikai tartalékkal (ún. kiegyenlítési tartalékkal), illetve működésükhöz be kellett

---

A Bizottság határozatát az EREF nevű szerv megtámadta, azonban a T-94/07. sz. és T-40/08. sz. EREF kontra Bizottság számú ügyben hozott végzésével a Törvényszék a jogi képviselő nem megfelelő biztosítása miatt a fellebbezéseket elutasította.

¹¹ A Bizottságnak a tagállamokhoz címzett közleménye az EK-Szerződés 93. cikkének (1) bekezdése értelmében, a Szerződés 92. és 93. cikkének a rövid lejáratú exporthitel-biztosításra történő alkalmazásáról (HL C 281., 1997.9.17. 4. o.).

¹² Lásd a korábban hivatkozott Assurances de Crédit és Cobac kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet 22. pontját.

szerezzék a 73/239/EGK irányelv¹³ 6. és az azt követő cikkeinek megfelelő engedélyt.

- A szokásosan fizetendő adókkal (pl. társasági adó és biztosítási kötvényekre kivetett adó) kapcsolatos kedvezmény vagy azok alóli teljes vagy részleges mentesség.
- Az állam által nyújtott támogatás vagy tőkejuttatás, a piaci magánbefektető elvét teljesítő tőkeemeléseket kivéve.¹⁴
- Akár közvetlen, akár közvetett – állami vagy államilag támogatott exporthitel-biztosítók révén történő – állami viszontbiztosítás, amelyet a magán- viszontbiztosítási piacnál kedvezőbb feltételek mellett nyújtanak, ami vagy a viszontbiztosítás alulértékeléséhez, vagy pedig a magánpiacon várhatóan nem keletkező kapacitás mesterséges kialakításához vezet.

A közlemény elfogadását megelőzően készített tanulmány alapján a politikai és az elhúzódó fizetési késedelmek miatt a nem OECD-tagállamokban tevékenykedő vállalkozásokhoz kapcsolódó kereskedelmi kockázatokat, valamint a katasztrófakockázatokat¹⁵ a Bizottság nem tekintette piacképesnek. A közlemény melléklete tartalmazta azon országok listáját, amelyekben letelepedett nem állami adósokkal vagy kezesekkel szembeni kereskedelmi kockázatok piacképesek.¹⁶ A közlemény előírta a tagállamok részére, hogy amennyiben szükséges, oly módon kell módosítaniuk a piacképes kockázatokra vonatkozó

¹³ A Tanács Első irányelve (1973. július 24.) az életbiztosítás körén kívül eső közvetlen biztosítási tevékenység megkezdésére és gyakorlására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról (HL L 228., 1973.8.16. 3. o.).

¹⁴ A Bizottság a közleményben két esetben is vizsgálta állami exporthitel-biztosítók részére nyújtott tőkeemeléseknek a piaci magánbefektető elvével való összhangját. Az olasz ECA a SACE ügyében [SA. 23425 (2011/C)] és belga ECA az SA Ducroire ügyben [SA.23420 (2011/C)] a tőkeemelés visszafizettetését rendelte el. A kézirat leadásakor a döntések nyilvános változata még nem volt elérhető.

¹⁵ Azaz háború, forradalom, természeti csapás, nukleáris baleset és így tovább, nem az úgynevezett „kereskedelmi és katasztrófakockázatok” (egyéni vásárlókkal vagy országokkal kapcsolatos katasztrófális veszteség-felhalmozódás), amelyek a várható veszteségeket meghaladó viszontbiztosítással biztosíthatók, és kereskedelmi kockázatnak minősülnek.

¹⁶ A közlemény alapján piacképes kockázatú országok az EU tagjai, valamint a következő OECD-tagállamok: Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Izland, Japán, Kanada, Norvégia, Svájc és Új-Zéland.

exporthitel-biztosítási rendszerüket, hogy a közlemény közzétételétől számított egy éves átmeneti időszakon belül az állami vagy államilag támogatott exporthitel-biztosítók az ilyen kockázatok vonatkozásában többé ne részesüljenek támogatásban. Egyedi mentesítésként a közlemény lehetővé tette, hogy a tagállamok előzetes bejelentését követően, és bizottsági engedély birtokában, piacképes kockázatokra állami vagy államilag támogatott exporthitel-biztosítók a közlemény szerinti előnyök mellett is nyújtsanak biztosítást (az ún. védzáradék). Erre azonban csak akkor volt lehetőség, ha a tagállam bejelentésében megfelelően, piaci jelentéssel és két elismert nemzetközi valamint egy hazai piaci szereplőtől származó nyilatkozattal bizonyítja, hogy a magántulajdonú exporthitel-biztosítók vagy a saját számlájuk terhére működő állami vagy államilag támogatott exporthitel-biztosítók időlegesen nem képesek fedezetet biztosítani exporthitel-kockázatokra, mert nem áll rendelkezésre elegendő biztosítási vagy viszontbiztosítási kapacitás. A Bizottság – tekintettel a biztosítási piac gyors változásaira – két évre engedélyezhette a piacképes biztosítások állami háttér mellett történő nyújtását.

A közleményt a Bizottság először 2001-ben módosította, annak időbeli hatályát meghosszabbította 2004 végéig, valamint bővítette a piacképes kockázatok körét a közlemény mellékletében felsorolt országokban letelepedett állami és nem állami adósokkal kapcsolatos két évnél rövidebb futamidejű politikai kockázatokra is.¹⁷ Mivel a releváns piac vizsgálata még nem zárult le, a közlemény hatálya annak tartalmi módosítása nélkül 2005 végéig meghosszabbításra került.¹⁸

¹⁷ A Bizottságnak a tagállamokhoz címzett közleménye az EK-Szerződés 93. cikkének (1) bekezdése értelmében a Szerződés 92. és 93. cikkének a rövid lejáratú exporthitel-biztosításra történő alkalmazásáról szóló közlemény módosításáról (HL C 217., 2001.8.2. 2. o.).

¹⁸ Bizottsági közlemény a Bizottság a 92. és 93. cikkelyek alkalmazásáról rövid lejáratú exporthitel- biztosítás vonatkozásában a tagállamokhoz intézett, az EK-szerződés 93. (1) cikkének megfelelő közleményének meghosszabbításával kapcsolatban (HL 307., 2004.12.11. 12. o.).

3.2. A közlemény 2005. évi módosítása

A közlemény meghosszabbított hatálya alatt a Bizottság külső szakértő bevonásával vizsgálatot folytatott a piacképes kockázatok tartalmának változásairól. A szakértő (IMCC) kérdéseket intézett állami és magánbiztosítókhoz, viszontbiztosítókhoz, állami exporthitel ügynökségekhez, valamint exporthitel-biztosítást igénybe vevő nagyvállalkozásokhoz és Kkv-hoz. A felmérés kiterjedt a releváns piac akkori állapotára és a várható jövőbeli trendekre is. A felmérés¹⁹ alapján a tanácsadó megállapította, hogy a Kkv-k, de különösen az alacsony exportárbevétellel rendelkező piaci szereplők kifejezetten nehézségekkel találják szembe magukat az exporthitel-biztosítási piacon. A Bizottság ezt követően konzultációt folytatott a tagállamokkal a Kkv-kat érintő piaci hiányosságok még pontosabb felmérésére, amelynek eredményeként megállapította, hogy a piaci kudarc mértéke tagállamonként eltérő. Végül, amikor a Bizottság 2005 decemberében módosította a közleményt,²⁰ a 1998. évi közleményben felsoroltak mellett csak a 2 millió euróig terjedő exportárbevételű Kkv-k biztosítását minősítette nem piacképesnek, mivel a megszerzett információk alapján arra a következtetésre jutott, hogy a magánbiztosítók a korlátozott exportforgalmú kisvállalkozásoknak a tagállamok többségében nem vagy csak kis mértékben nyújtanak exporthitel-biztosítást. Ennek oka, hogy ezeknek az ügyleteknek a jövedelmezősége alacsony, vagy veszteséget termelnek, hiszen a külföldi országok, illetve vevők elégtelen mennyisége, az ilyen vállalkozások között az exporthitel-biztosítás összetettségéről való ismeretek és tájékoztatás hiánya jelentős kezelési és eljárási költségeket von magával. A Bizottság a módosításban jelezte, hogy 3 éven belül felülvizsgálja a korlátozott exportforgalmú Kkv-k biztosításának piacát, és ismételten dönteni fog a nem piacképes kockázatok köréről. Ugyanakkor – bár ez a korábbi módosítási tervzetben nem szerepelt – a Bizottság kiterjesztette a védzáradék alkalmazását vélhetőleg azon

¹⁹ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/export_credit_insurance_report.pdf

²⁰ A Bizottságnak a tagállamokhoz címzett közleménye az EK-Szerződés 93. cikkének (1) bekezdése értelmében a Szerződés 92. és 93. cikkének a rövid lejáratú exporthitel-biztosításra történő alkalmazásáról szóló közlemény módosításáról (HL C 325., 2005.12.25. 22. o.).

három tagállam észrevételei miatt, amelyek nem számoltak be piaci elégtelenségről. Az új lehetőséggel a tagállamok nem automatikusan, hanem csak a Bizottság előzetes jóváhagyását követően élhetnek (lásd később).

A 2005. évi módosítás alapján Magyarország két bejelentést is tett. A Bizottság az A Magyar Exporthitel Bíztorító Zrt. exporthitel-biztosítás nyújtását engedélyezte,²¹ azonban az Export-Import Bank Zrt. exporthitel-garancia nyújtásának lehetőségét hivatalos vizsgálatot követően elutasította, mivel álláspontja szerint a két termék közötti különbség²² lényeginek tekinthető, amely alapján nem tekinti úgy, hogy a pénzügyi intézmények és az általuk nyújtott garanciák a közlemény hatálya alá tartoznak.²³

3.3. A közlemény módosítása a gazdasági válság következtében

A közlemény eredeti felülvizsgálatára vonatkozó terveket felülírta a 2007-ben kezdődött és 2008-ra elmélyült gazdasági és pénzügyi válság. A válságot kezelendő a Bizottság egy sor intézkedéssel lazított a korábbi állami támogatási szabályokon, és új szabályokat alkotott a pénzügyi ágazat stabilitásának fenntartása érdekében nyújtható támogatásokra.²⁴ Mindeközben folyamatosan azt kommunikálta, hogy az alapelvek változatlanok, az uniós állami támogatási szabályok betartása a válság során is kötelező, az enyhítések csak ideiglenes jellegűek és

²¹ Az N 488/2006. sz. bejelentés tárgyában hozott jóváhagyó határozat (HL C 67., 2007.03.23. 9. o.).

²² A garancia feltétel nélküli és visszavonhatatlan; a kockázat elbírálása mindig megelőzi a garancia kibocsátását; a garancia lehívásakor a garancianyilatkozatban meghatározott feltételek fennállása esetén az ügylet újabb vizsgálata nélkül teljesít a garancianyújtó. Ugyanakkor a biztosítás feltételhez kötött; a káreseményeket szerződésben rögzítik, és a kár bekövetkezését utólagosan igazolni kell; amely akár a biztosító kárfizetés alóli mentesülését is jelentheti.

²³ A Bizottság 2008/719/EK határozata (2008. április 16.) Magyarország által, a korlátozott exportforgalmú Kkv-k számára nyújtandó rövid lejáratú exporthitel-garancia formájában végrehajtani tervezett C 29/07 (ex N 310/06) sz. intézkedésről (HL L 239., 2008.09.06. 26. o.)

²⁴ A hatályos szabályokat lásd: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/temporary.html

fenntartásuk csak addig lehetséges, amíg azokra valóban szükség van. 2008 decemberében az Európai Bizottság elfogadta a válság leküzdése érdekében a gazdaság részére ideiglenesen nyújtható állami támogatásokról szóló közleményét (ideiglenes közlemény).²⁵ Az ideiglenes közlemény jogalapja az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja. Ez a mentesítési jogcím lehetővé teszi, hogy a Bizottság a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítsa azt a támogatást, amelyet „egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére” nyújtanak. Az ideiglenes közlemény hat területen – köztük a rövid lejáratú exporthitel-biztosítási közlemény – biztosított a korábbi szabályokhoz képest a tagállamoknak nagyobb mozgásteret a vállalkozások finanszírozásának és tevékenységüknek megkönnyítése érdekében. A Bizottság értékelésében arra jutott, hogy a pénzügyi válságból következően nem minden tagállamban áll fenn (egyenlő mértékben) biztosítási és viszontbiztosítási piaci hiányosság, azonban nem zárható ki, hogy egyes tagállamokban időlegesen nincs fedezet egyes piacképes kockázatokra. A Bizottság ezért a piaci hiányosság bizonyítására a piaci biztosítóktól származó nyilatkozatok mellett az alábbi igazolások benyújtását is elfogadta a 2010. december 31-ig tartó időszakban (amely egyébként megegyezett az exporthitelezésre vonatkozó közlemény meghosszabbított lejáratával is):

- egyetlen jól ismert, nemzetközi magántulajdonú exporthitel-biztosító és egy országos hitelbiztosító igazolása az exporthitel biztosítás hiányáról, vagy
- legalább négy, évek óta működő exportőr hitelbiztosítási igényének piaci szereplő általi visszautasítása (az adott ország relációjában).

Az ideiglenes közlemény alapján több tagállam, köztük Magyarország²⁶ is tett bejelentést az ideiglenesen piacképtelen kockázatok pontosabb meghatározása és állami háttérű biztosítása érdekében. Az ideiglenes közlemény által biztosított rugalmasság egyrészt előnyös volt a tagállamoknak, másrészt egy bonyolult és hosszadalmas alkudozási folyamattá változtatta a bejelentési eljárást, és eltérő eredményt hozott a tekintetben, hogy melyik tagállam milyen harmadik országok irá-

²⁵ HL C 16., 2009.1.22. 1. o.

²⁶ Lásd az N 187/2010. sz. bejelentés tárgyában hozott jóváhagyó határozat (HL C 259., 2010.09.25. 6. o.).

nyába tudta bizonyítani a piaci biztosítók visszalépését²⁷, ezért kevésbé volt hatékony, az intézkedések bevezetésének időigénye miatt.

Table 8: EC Decisions under Temporary Framework

Applying Country	Date of Submission	Date of Decision	Date of Expiration	Buying Countries Covered
Austria	20-Jul-09	17-Dec-09	31-Dec-10	Austria, Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Netherlands, Portugal, Spain, Sweden, United Kingdom, Australia, Canada, Iceland, Japan, Norway, Switzerland, United States
Belgium	25-Sep-09	6-Nov-09	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
Denmark	27-Feb-09	6-May-09	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
Finland	29-Apr-09	22-Jun-09	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
France	23-Jul-09	5-Oct-09	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
Germany	30-Mar-09	5-Aug-09	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
Hungary	18-May-10	5-Jul-10	31-Dec-11	Countries listed in the Annex of the Communication, except of Denmark, Ireland, Malta, Sweden, Austria, the Netherlands, Portugal, Luxembourg, Switzerland, Iceland, United States of America, Japan, Australia, and New Zealand.
Hungary	21-Oct-10	21-Jul-10	31-Dec-11	All EU and OECD Countries
Latvia	2-Apr-09	10-Jun-10	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
Lithuania	11-Nov-09	21-Dec-10	31-Dec-11	All EU and OECD Countries
Luxembourg	23-Jan-09	20-Apr-09	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
Netherlands	8-Jul-09	2-Oct-09	31-Dec-10	All EU and OECD Countries
Slovenia	21-Dec-09	16-Mar-10	31-Dec-10	All EU and OECD Countries Except Japan
Sweden	3-Nov-09	25-Dec-09	31-Dec-11	All EU and OECD Countries
Portugal	9-Nov-09	NA	NA	Still under Assessment

4. Az új közlemény elfogadásának folyamata

A Bizottság 2011 végén, az ideiglenes közlemény hatályon kívül helyezésével úgy értékelte, hogy egyrészt az eredeti közlemény elfogadása óta relatíve hosszú idő telt el, másrészt a gazdasági és pénzügyi

²⁷ Az eltéréseket összefoglalja a Bizottság által a közlemény 2012-es felülvizsgálata során készített független tanulmány 34. oldala. Letölthető: <http://bookshop.europa.eu/en/study-on-short-term-trade-finance-and-credit-insurance-in-the-european-union-pbKD3012465/>

válság hatásai csökkennek, ezért indokolt a közlemény, valamint a válságkezelési célból bevezetett ideiglenes rendelkezések felülvizsgálata. Ennek előkészítése érdekében független szakértővel piaci felmérést készítettett (lásd a 27. lábjegyzetet), majd ezt követően nyilvános konzultációt hirdetett egy kérdőív közzétételével. A független szakértő (International Finance Consulting, IFC) által készített tanulmány legfontosabb megállapításai szerint nincsen egységesen piaci hiányosság ebben a szegmensben, az országonként eltérő áringadozások és következményeik (egyes exportőrök nem tudják, vagy nem akarják a biztosítást megfizetni) önmagukban nem tekinthetők piaci hiányosságnak. A szakértő emellett nem javasolta a közlemény hatályát a biztosításon kívüli egyéb termékekre kiterjeszteni, sőt a belföldi hitelbiztosítási tevékenység tiltását javasolta az ECA-k esetében. A Kkv-kra vonatkozó 2 millió eurós értékhatár módosítását nem tartotta indokoltnak, de azt sem, hogy a Bizottság a közép- és hosszú lejáratú ügyletekre kiterjessze a közlemény hatályát. A tanulmány a jövőre nézve a különböző megoldások (status quo fenntartása, a közlemény megszüntetése, az ECA-k tevékenységének kizárólag viszontbiztosításra korlátozása, a piacképes és piacképtelen kockázatok megkülönböztetésének eltörlése) előnyeit és hátrányait elemezve az alábbi javaslatokat tartalmazta.

- Szükséges a közlemény további fenntartása a piacképes és piacképtelen kockázatok megkülönböztetésével, azonban azok meghatározását új alapokra kell helyezni.
- Mivel a Bizottság nem rendelkezik megfelelő információkkal a piac működéséről, és a piaci szereplők nem tekinthetők független információforrásnak, egy szakértői testületet kellene felállítani, amelynek független tagjai rendszeresen elemeznék a globális rövid lejáratú exporthitel-biztosítási piac változásait. Bármilyen piaci hiányosság észlelése esetén rövid időn belül egyeztetethetnének a piaci szereplőkkel, majd tájékoztatnák a Bizottságot ajánlásokat megfogalmazva. A tagállami vélemények megismerését követően a Bizottság hozná meg a határozott időtartamra vonatkozó döntést a piacképtelen kockázatok körének módosításáról, és a döntés lejártát megelőzően a folyamat megismételhető lenne annak eldöntésére, hogy a hiányosságok fennállnak-e még.

A kérdőívre adott tagállami válaszok mellett az Európai Unió Tanácsának Exporthitelezéssel foglalkozó D.11-es munkacsoportja, bár ez

nem tartozik a fő felelősségi körébe, külön foglalkozott a felülvizsgálat kérdésével, és a közlemény első tervezetével kapcsolatosan rengeteg pontosító észrevételt, kérdést juttatott el a Versenypolitikai Főigazgatóság számára. Továbbá, a munkacsoport külön informális ülések keretében is egyeztetett a Versenypolitikai Főigazgatóság munkatársaival, a tervezet végső változatának kialakítása előtt. Az Európai Unió Tanácsának exporthitelekkel foglalkozó munkacsoportját vezető aktuális dán elnökség egy ötven kérdésből álló listát is eljuttatott a Versenypolitikai Főigazgatóság részére. Ezt követően a Főigazgatóság ismertette a közlemény tervezetének várható tartalmát, amelyben – a körülményekhez képest – viszonylag rugalmasan próbálta a tagállami észrevételeket átvenni. Így elmondható, hogy a tagállamok és az ECA-k minden lehetséges fórumon kifejtették álláspontjukat, a konzultációs kereteket maximálisan kihasználták.

A Bizottság ezen előzményeket követően fogadta el 2012 decemberében az új közlemény szövegét, amely 2013. január 1-jétől alkalmazandó, míg a piacképes országok listájára vonatkozó rendelkezések azonnal hatályba lépett²⁸.

5. Az új közlemény rendelkezései

5.1. Általános rendelkezések

Az új közlemény az eredeti, 1998. évi közlemény felépítését és logikáját követi, annál azonban lényegesen részletesebb előírásokat tartalmaz. Az új közlemény megismétli, hogy mind a biztosítók, mind az exportőrök tekintetében ügyelni kell az állami beavatkozás következtében kialakuló versenytorzításra, valamint a kereskedelem érintettsége EU-n kívüli exportfinanszírozás esetében is teljesül. Az új közlemény hatálya a két éven belüli piacképes kockázatokra és az exporthitel-

²⁸ Az azonnali hatályba léptetés tett lehetővé, hogy Görögország, mint export célország piacképességét a Bizottság már 2012 őszén elkezdhesse vizsgálni és az új közlemény hatálybalépést követően külön határozattal már 2013 előtt levegye a piacképes országok listájáról. Így a piacképes országok listája, ideiglenes jelleggel már 2013. január 1-jétől nem tartalmazza Görögországot. A Bizottság egyébként Görögországot 2012. április 17-től már az előző közlemény alapján is kizárta a piacképes országok közül (HL C 117., 2012.04.17. 1. o.).

biztosítási intézkedésekre korlátozódik. A definíciók ismertetését követően a közlemény példálózva felsorolja, hogy a tagállami háttérrel működő exporthitel-biztosítók milyen jellemző állami előnyökben részesülhetnek²⁹fenti . A Bizottság az állami biztosítók részére támogatás és előny biztosítását továbbra is kizárólag a nem piacképes biztosítási tevékenységük tekintetében engedélyezi, ahol a magánbiztosítók nem aktívak, ezért az állami beavatkozás nem okoz versenytorzítást. Az állami biztosítók piacképes kockázatokat csak elkülönített tevékenységként biztosítanak, anélkül, hogy a nem piacképes tevékenységre kapott állami támogatásból bármilyen közvetlen, vagy közvetett előny származna e területen. Ennek érdekében e tevékenységük végzése során be kell tartaniuk a vonatkozó uniós szabályozás előírásait (lásd a 12. lábjegyzetet). A támogatás nyújtása állami viszontbiztosítás esetében is tilos. Annak érdekében, hogy az állami biztosítók részére nyújtott támogatás ne szivároghjon tovább az exportőrök szintjére, és közöttük ne torzítsa a versenyt, a Bizottság feltételeket szab az állami biztosítók (ideiglenesen) piacképtelen kockázatok biztosítására irányuló tevékenységére is.

5.2. A piacképes és piacképtelen kockázatok és meghatározásuk

Az új közlemény fenntartotta a korábbi megközelítést, amely alapján mellékletében meghatározza a piacképes országok listáját, amely gyakorlatilag az előző közlemény felsorolását veszi át. Az új közlemény azonban a korábbihoz képest sokkal szélesebb körben teszi lehetővé e kockázatok közül egyesek ideiglenesen piacképtelenné minősítését. A feltételeket a közlemény 18. pontja tartalmazza. E szerint:

- a) a közleményben meghatározott eljárás során a Bizottság ideiglenesen törölhet egy vagy több országot a piacképes kockázatú országok közlemény mellékletében szereplő jegyzékéből azért, mert az érintett országban vagy országokban a magánbiztosítási piac kapacitása nem elegendő a gazdaságilag indokolható összes kockázat fedezésére,
- b) a tagállam bejelentését követően a Bizottság a 2 millió eurót meg nem haladó éves exportárbevételű kis- és középvállalkozá-

²⁹ Lásd a 3.1.-es pontban található felsorolást.

- soknál felmerült kockázatokat az adott tagállamban az exportőrök számára ideiglenesen nem piacképesnek nyilváníthatja,
- c) a tagállam bejelentését a Bizottság a legalább 181 napos, de két évnél rövidebb kockázatviselési idejű adóskockázati biztosítást (egyedi adóssal szemben fennálló kockázat, angolul single risk) az adott tagállamban az exportőrök számára ideiglenesen nem piacképesnek minősítheti,
  - d) a tagállam bejelentését követően a Bizottság az exporthitel-biztosítási lehetőségek szükségessége miatt bizonyos kockázatokat az értesítést benyújtó tagállamban az exportőrök számára ideiglenesen nem piacképesnek nyilváníthatja.

Vagyis a korábbi szabályozáshoz képest a Bizottság a c) és d) pontok alatt további esetekben biztosítja a kockázatok piacképtelenné nyilvánításának lehetőségét. A kockázat piacképtelenné minősítéséhez - az a) pont kivételével előzetes bejelentésre és bizottsági jóváhagyó határozatra van szükség. A bejelentési eljárás során a Bizottság azt vizsgálja, hogy az adott országban valóban piacképtelennek tekinthető-e a szóban forgó kockázat. A b) és c) pontok esetében a tagállamnak a bejelentésében azt kell bemutatnia, hogy a piac jelentős részét (50%) reprezentáló magánbiztosítóknak lehetőséget biztosított, de azok 30 napon belül nem bizonyították, hogy rendelkezésre áll az adott kockázattípusra megfelelő volumenű fedezet. Ezekben az esetekben a Bizottság – megkönnyítendő az eljárás lefolytatását – megfordította a bizonyítási terhet, és amennyiben a piaci biztosítók nem reagálnak, piacképtelennek minősíti az adott kockázatokat. A d) pont szerinti kockázatok esetében viszont a tagállamnak kell bizonyítania, hogy kínálati sokk vagy jelentős piaci szereplő hiánya, vagy kivonulása miatt a magánbiztosítói piacon nem áll rendelkezésre fedezet.

Az a) pont szerinti eljárás szintén új eleme a közleménynek. A Bizottság három tagállam írásbeli kérésére vagy saját kezdeményezésére felülvizsgálhatja a piacképes országok jegyzékét (ún. dinamikus országlista) és módosíthatja azt, ha a piaci kapacitás már nem elegendő. A Bizottság ezt megelőzően 20 napos határidővel konzultációt folytat a tagállamokkal, magánbiztosítókkal és érdekelt felekkel. A rövid határidő indoka, hogy a rövid távú kockázatok piaci biztosítása viszonylag gyorsan változhat, ami igényli a gyors döntést. A Bizottság honlapján közzéteszi kérdéseit. A Bizottság az észrevételek alapján az alábbi

tényezőket alapul véve hozza meg a közlemény mellékletének módosítására vonatkozó döntését:

- a) *a magán-hitelbiztosítási kapacitás csökkenése*: például egy nagy hitelbiztosító azon döntése, hogy nem nyújt fedezetet az érintett országban a vevőkockázatokra, vagy a teljes biztosított összeg jelentős csökkenése, illetve 6 hónapos időszakon belül az adott országra vonatkozó elfogadási arány jelentős csökkenése;
- b) *az államadósság-minősítés romlása*: a hitelminősítés hirtelen változásai 6 hónapos időszakon belül, például független hitelminősítő intézetek általi többszöri leminősítés, vagy a CDS-felárak nagymértékű emelkedése;
- c) *a vállalati szektor teljesítményének romlása*: különösen az érintett országban a fizetéseképtelen vállalkozások számának ugrás-szerű emelkedése 6 hónapos időszakon belül.

Az adott ország törlése a piacképes listáról legalább 12 hónapra szól, és a biztosítók ezen időszak alatt kötött szerződésai az ország törlésének lejártát követően legfeljebb 180 napig maradhatnak még hatályban. A Bizottság három hónappal a lejárat előtt felülvizsgálja, hogy a törlés fenntartása indokolt-e. Amennyiben a felülvizsgálat alapján a piaci fedezet rendelkezésre állása továbbra sem bizonyított, a Bizottság meghosszabbítja az ideiglenes törlést.

Az IFC által javasolt megoldáshoz hasonló eljárás és a dinamikus országlista megfelelő eszköz a rövid távú kockázatok terén rendelkezésre álló piaci kapacitások változásainak rugalmas és gyors követésére, valamint a piaci folyamatok folyamatos nyomon követésére. Ezzel biztosítható, hogy az állami háttérrel működő biztosítók a piaci fedezet jelentős szűkülése esetén beléphessenek, illetve visszatérése esetén kilépjenek a piacról, ezáltal jelenlétükkel ne okozzanak indokolatlan versenytorzulásokat.

5.3. Az állami biztosítók tevékenységére vonatkozó feltételek

Az állami biztosítók a közlemény előírásainak betartásával biztosíthatják ezeket az ideiglenesen piacképtelen kockázatokat. Az állami biztosítók csak gazdaságilag indokolható, a piaci gyakorlat alapján elfogadható kockázatokat fedezhetnek. A fedezeti arány maximum 95% lehet, és a kárfizetési türelmi időnek legalább 90 napnak kell lennie. A biz-

tosítónak egyértelmű kockázatelfogadási politikával kell rendelkeznie, és kedvező fizetési tapasztalatokkal rendelkező exportőr, illetve csak tiszta kártörténettel rendelkező vevő esetén fedezheti a kockázatot. A biztosítónak értékelnie kell a vevői nem fizetés valószínűségét, és a vevőnek elfogadható hitelminősítéssel kell rendelkeznie.

Az állami biztosítónak megfelelő díjat kell felszámítania. A magánbiztosítók kiszorítását elkerülendő, a hasonló kockázatokra felszámított állami díjaknak magasabbnak kell lenniük a magánbiztosítók által felszámított átlagos díjaknál. A Bizottság értékelése szerint a magasabb díjak a piaci szereplők kapacitásának erősödése esetén automatikusan a piaci szereplők felé tereli az exportőröket. A Bizottság a közleményben ún. mentesülési díjakat határozott meg az egyes kockázati kategóriákra, amiktől a tagállam csak akkor térhet el, ha bizonyítja, hogy azok nem megfelelőek.

Kockázatkategória	Éves kockázati díj ⁽¹⁾ (a biztosított volumen százaléká)
Kiváló ⁽²⁾	0,2–0,4
Jó ⁽³⁾	0,41–0,9
Kielégítő ⁽⁴⁾	0,91–2,3
Gyenge ⁽⁵⁾	2,31–4,5

⁽¹⁾ Egy 30 napos biztosítási szerződésre vonatkozó mentesülés az éves kockázati díj 12-vel való elosztásával kapható meg.

⁽²⁾ A kiváló kockázatkategóriába a Standard & Poor's hitelminősítése szerinti AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A- minősítésnek megfelelő kockázatok tartoznak.

⁽³⁾ A jó kockázatkategóriába a Standard & Poor's hitelminősítése szerinti BBB+, BBB vagy BBB-minősítésnek megfelelő kockázatok tartoznak.

⁽⁴⁾ A kielégítő kockázatkategóriába a Standard & Poor's hitelminősítése szerinti BB+, BB vagy BB-minősítésnek megfelelő kockázatok tartoznak.

⁽⁵⁾ A gyenge kockázatkategóriába a Standard & Poor's hitelminősítése szerinti B+, B vagy B-minősítésnek megfelelő kockázatok tartoznak.

Emellett, amennyiben az állami és a magánbiztosító együttműködik (együttbiztosítás, viszontbiztosítás, kiegészítő biztosítás), az állami

biztosítónak a magánbiztosítóhoz képest 30%-os felárat kell alkalmaznia. Az állami biztosítóknak kezelési költséget is alkalmazniuk kell.

Az állami biztosítóknak a program feltételeit honlapjukon közzé kell tenniük, és éves jelentést kell készíteniük a Bizottság részére a hitellimitekről, a biztosított árbevételről, a felszámított díjakról, a nyilvántartott és kifizetett igényekről, a megtérített összegekről, valamint a programokhoz kapcsolódó kezelési költségekről. A jelentéseket a Bizottság közzéteszi a honlapján.

6. Az új közlemény alkalmazásának első tapasztalatai

A közlemény elfogadása és hatálybalépése óta a Bizottság két esetben hozott jóváhagyó határozatot tagállamok rövid lejáratú exporthitel-biztosítási programjairól. Mindkét jóváhagyási eljárást előbejelentés előzte meg, tehát a tagállamok törekedtek arra, hogy az új szabály első alkalmazásából származó bizonytalanságokat és kérdéseket informálisan leegyeztessék a Bizottsággal, a hivatalos eljárás előtt.

A finn program³⁰ a közlemény 18. b) és c) pontjai szerinti kockázatok biztosítását célozta. A piaci szereplőktől származó információkból arra lehetett következtetni, hogy a piac szinte 100%-át lefedő magánbiztosítók (Euler Hermes Finland, Atradius N. V.) egyrészt teljesforgalom-biztosítást nyújtanak,³¹ másrészt kis exportforgalmú KKV-k számára ritkán nyújtanak fedezetet. A felszámított díjak kissé eltérnek, de átlagosan meghaladják a közleményben elírt mentesülési díjakat és a felszámított adminisztratív költségekkel önfenntartóvá teszik a programot. A finn ECA (Finnvera) biztosítása megfelelt a közlemény többi előírásának, így a Bizottság 2015. december 31-ig ideiglenesen piacképtelennek minősítette ezeket a kockázatokat.

A dán program³² a közlemény 18. c) pontja szerinti egyedi, 181 nap és 2 év közötti kockázatok biztosítására irányult. A piaci szereplőktől

³⁰ SA.35701 (2012/N) http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/247144/247144_1414081_116_2.pdf

³¹ Egy exportőr adott időszak alatt megkötött összes exportügyletét biztosítják a meghatározott keretösszegig.

³² SA.35955 (2013/N) http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/247243/247243_1424893_60_2.pdf

(Atradius, Euler Hermes, Tryg Granti és Coface) származó információk alapján egyedi kockázatokra biztosítást nagyon ritkán vállalnak, és nyilatkozatuk alapján nem tartanak versenytorzítástól, ha a dán ECA (Eksport Kredit Fonden, EKF) ezen egyedi exportügyletekből származó kockázatokra a közlemény szerinti díjazást alkalmazza, és csak olyan ügyleteket biztosít, amelyeket valamely piaci szereplő visszautasított. Dánia bejelentésében bemutatta, hogy a dán pénzügyi intézmények a pénzügyi válság kirobbanása óta nagyon óvatos hitelezési politikát folytatnak, és a hitellimitek csökkentése mellett növelik az áraikat. Dánia vállalata, hogy az EKF a közlemény előírásainak megfelelően nyújt csak biztosítást, és a piaci szereplők kockázatvállalásának bővülése esetén új biztosításokat nem köt. A piaci hiányosság igazolása és a közlemény feltételeinek betartása alapján a Bizottság 2015. december 31-ig ideiglenesen piacképtelennek minősítette az érintett kockázatokot, és engedélyezte az EKF ez irányú tevékenységét. A dán hatóságok becslése alapján várhatóan évi 10-20 biztosítási szerződés kötésére kerül majd sor.

7. Összegzés

Az új közlemény – bár nem hozott reformszerű változásokat az exporthitel-biztosítás szabályozásában –, több területen is megkönnyíti a tagállamok és a Bizottság helyzetét, hogy reagáljanak, illetve a korábban gyorsabban reagáljanak a piaci változásokra. Kiemelendő, hogy a piacképes országok dinamikus listája lehetővé teszi, hogy a szabályozási keretek jobban tükrözzék a piaci fedezet változásait és a sokkszerű változásokat. Az új közleményben meghatározott felülvizsgálati folyamatra vonatkozó szabályok (dinamikus országlista) lehetővé teszik, hogy mind a tagállamok, mind a magánpiaci szereplők ismertethessék álláspontjukat a Bizottsággal, és a döntéshozatalra viszonylag rövid időn belül az elérhető legszélesebb információk alapján kerüljön sor.

Ugyancsak a tagállamok helyzetét könnyítik az egyes kockázati típusokhoz kapcsolódó eltérő bizonyítási szabályok (a közlemény 18. pontja).

Az első, jóváhagyott bejelentések azonban azt mutatják, hogy a Bizottság gyakorlata a szabály értelmezésében és a bejelentések elbírálása tekintetében nem lazult. Ennek vélhetőleg az az indoka, hogy a

Bizottság még a legkisebb esélyét sem akarja annak megteremteni, hogy piactorzító exporthitelezési gyakorlatot hagyjon jóvá, ami később jogvita tárgya lehet az Európai Bíróságok előtt, illetve a WTO elvárásaival ellentétes gyakorlat rögzüléséhez vezetne.